

ARTYKUŁY

Rozprawy zdalne w procedurze cywilnej

DOI: 10.53024/4.4.52.2023

KATARZYNA KACZMARCZYK-KŁAK*

STRESZCZENIE

Celem artykułu jest przedstawienie rozwiązań prawnych umożliwiających prowadzenie spraw cywilnych zdalnie, co zostało wymuszone potrzebami faktycznymi związanymi z rozprzestrzenieniem się wirusa COVID-19. To właśnie uwarunkowania z tym związane i jego „przenoszenie się” w drodze kontaktu człowieka z człowiekiem wymusiły i przyspieszyły cyfryzację sądów, tj. umożliwienie prowadzenia rozpraw i posiedzeń w trybie wideokonferencji. Czasowość zaś tych rozwiązań – poparta jednak pozytywnymi danymi praktycznymi – przełożyła się na wprowadzenie zdalnego procedowania sądu na trwałe do ustawy Kodeks postępowania cywilnego. Artykuł przedstawia własne badania w tym zakresie – od początku wprowadzenia powyższych rozwiązań prawnych do ostatniego okresu sprawozdawczego w obrębie wszystkich sądów w apelacji rzeszowskiej.

Słowa kluczowe: prowadzenie rozpraw i posiedzeń jawnych z wykorzystaniem środków komunikacji na odległość, zdalne procedowanie sądu, wideokonferencje.

Ustawa z dnia z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹ wprowadziła możliwość prowadzenia rozpraw i posiedzeń cywilnych zdalnie. Epidemia COVID-19 wymusiła potrzebę poszukiwania bezpiecznych metod prowadzenia procesów sądowych w sposób zapewniający bezpieczeństwo stronom postępowań i pracownikom sądów.

* Doktor hab. prof. UP, Uniwersytet Pedagogiczny im. Komisji Edukacji Narodowej w Krakowie;
ORCID: 0000-00016135-7677.

¹ Ustawa z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2021 r. poz. 1090).

Wprowadzone obostrzenia i ograniczenia związane z przeciwdziałaniem rozprzestrzenianiu się wirusa COVID-19 przełożyły się na zmiany w formie i sposobie prowadzenia postępowań sądowych. Skoro wirus COVID-19 rozprzestrzenił się dzięki bezpośrednim kontaktom, to siłą rzeczy sposobem ograniczenia osobistych kontaktów było wykorzystanie metod komunikacji elektronicznej. Okoliczności powyższe przyczyniły się do podjęcia decyzji o przełomowej zmianie w prowadzeniu postępowań sądowych. Ustawodawca przekonał się do rzeczywistej elektronizacji postępowań cywilnych, czego efektem była nowelizacja ustawy z dnia 2 marca 2020 r. o szczególnych rozwiązaniach związanych z zapobieganiem, przeciwdziałaniem i zwalczaniem COVID-19, innych chorób zakaźnych oraz wywołanych nimi sytuacji kryzysowych – dokonana ustawami z 14 maja 2020 r. oraz 28 maja 2021 r. Nowe przepisy, choć umieszczone poza Kodeksem postępowania cywilnego, dopuszczały możliwość przeprowadzania rozpraw i posiedzeń jawnych z wykorzystaniem środków komunikacji na odległość².

To właśnie przepisy tej ustawy z 2 marca 2020 r. później nowelizowanej³ przewidziały podstawy prawne do funkcjonowania i realizowania zadań przypisanych sądom w warunkach pandemii, w tym m.in. możliwość przeprowadzenia rozprawy lub posiedzenia jawnego w sposób zdalny – przy użyciu środków komunikacji na odległość w sytuacji, gdy strony lub ich pełnomocnicy nie znajdują się w budynku sądu, lecz w innym miejscu, np. kancelarii. Wówczas jawiło się to jako przełom w prowadzeniu rozpraw, i nie tylko, bo przełożyło się także na możliwość świadczenia pracy zdalnie.

Odnosząc się więc w tym zakresie do pierwotnego uregulowania, należy stwierdzić, że zgodnie z art. 15zszs¹ pkt 1 ustawy z 2 marca 2020 r. w okresie obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz w ciągu roku od odwołania ostatniego z nich w sprawach rozpoznawanych według przepisów Kodeksu postępowania cywilnego rozprawę lub posiedzenia jawne przeprowadza się przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających przeprowadzenie ich na odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, z tym że osoby w nich uczestniczące nie muszą przebywać w budynku sądu, chyba że przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia jawnego bez użycia powyższych urządzeń nie wywoła nadmiernego zagrożenia dla zdrowia osób w nim uczestniczących. Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, jeżeli uzna rozpoznanie sprawy za konieczne, zaś przeprowadzenie wymaganych przez ustawę rozprawy lub posiedzenia jawnego mogłoby wywołać nadmierne zagrożenie dla zdrowia osób w nich uczestniczących i nie można przeprowadzić ich na

² M. Biała, *Rozprawy zdalne w postępowaniu cywilnym*, LEX/el. 2021. <https://sip.lex.pl/#/publication/470156356/biala-monika-rozprawy-zdalne-w-postepowaniu-cywilnym?keyword=rozprawy%20zdalne&cm=SFIRST> [dostęp: 18.10.2023].

³ Zmienionej ustawą z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku z rozprzestrzenieniem się wirusa SARS-CoV-2 (Dz. U. z 2020 r. poz. 875).

odległość z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku, a żadna ze stron nie sprzeciwiła się przeprowadzeniu posiedzenia niejawnego w terminie 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia ich o skierowaniu sprawy na posiedzenie niejawne; w przesyłanym zawiadomieniu należy pouczyć stronę niezastępowaną przez adwokata, radcę prawnego, rzecznika patentowego lub Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej o prawie i terminie do złożenia sprzeciwu. Jeżeli ze względu na szczególne okoliczności prezes sądu tak zarządzi, członkowie składu, z wyjątkiem przewodniczącego i referenta sprawy, mogą brać udział w posiedzeniu za pomocą środków komunikacji elektronicznej, z wyjątkiem posiedzenia, na którym dochodzi do zamknięcia rozprawy⁴.

Kolejna zmiana uregulowań w tym zakresie nastąpiła ustawą z dnia 28 maja 2021 r.⁵, gdzie doprecyzowano, iż odstąpienie od przeprowadzenia posiedzenia zdalnego może mieć miejsce tylko w przypadku, gdy rozpoznanie sprawy na rozprawie lub posiedzeniu jawnym jest konieczne, a ich przeprowadzenie w budynku sądu nie wywoła nadmiernego zagrożenia dla zdrowia osób w nich uczestniczących. Wyraźnie także wskazano, że przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia niejawnego, gdy nie można przeprowadzić posiedzenia zdalnego, a przeprowadzenie rozprawy lub posiedzenia jawnego nie jest konieczne. W pierwszej i drugiej instancji sąd rozpoznaje sprawy w składzie jednego sędziego; prezes sądu może zarządzić rozpoznanie sprawy w składzie trzech sędziów, jeżeli uzna to za wskazane ze względu na szczególną zawiłość lub precedensowy charakter sprawy.

Powyższe pozwala stwierdzić, że w art. 15zsz¹ ustawodawca wprowadził jako zasadę przeprowadzanie rozpraw w trybie zdalnym, tj. przy użyciu sprzętu umożliwiającego przeprowadzenie ich na odległość, z jednoczesnym bezpośrednim przekazem obrazu i dźwięku. Ustawodawca użył także nazwy „posiedzenie zdalne”. Taką zasadę wprowadzono na czas obowiązywania stanu zagrożenia epidemicznego albo stanu epidemii ogłoszonego z powodu COVID-19 oraz na rok po odwołaniu ostatniego z nich. Przyjęto, że uczestnicy postępowania nie muszą przebywać w budynku sądu. Mogą połączyć się z sądem przez internet, tak samo jak sędziowie i ławnicy.

Rozprawy zdalne mimo początkowych trudności przyjęły się na stałe i sprawdziły w praktyce, za czym przemawia poniżej przedstawiona praktyka w apelacji rzeszowskiej.

Od marca 2020 r. do grudnia 2020 r. przeprowadzono następującą ilość spraw w trybie wideokonferencji⁶:

- od 01.03.2020 r. do 18.06.2020 r. – 791,
- od 19.06.2020 r. do 02.07.2020 r. – 192,
- od 03.07.2020 r. do 16.07.2020 r. – 204,

⁴ Art. 15 zsz¹ dodany ustawą z dnia 14 maja 2020 r. (Dz.U. z 2020 r. poz. 875).

⁵ Ustawa z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy...

⁶ Źródło: opracowanie własne, dane pozyskane z bazy Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie.

- od 17.07.2020 r. do 30.07.2020 r. - 95,
  - od 31.07 do 13.08.2020 r. - 221,
  - od 14 do 27.08.2020 r. - 158 (3769 spraw na rozprawach i posiedzeniach),
  - od 28.08 do 10.09.2020 r. - 339 (5132 sprawy na rozprawach i posiedzeniach),
  - od 11 do 24.09.2020 r. - 278 (6319 spraw na rozprawach i posiedzeniach),
  - od 25.09 do 08.10.2020 r. - 232 (6688 spraw na rozprawach i posiedzeniach),
  - od 09 do 22.10.2020 r. - 335 (6416 spraw na rozprawach i posiedzeniach),
  - od 23.10.2020 r. do 05.11.2020 r. - 231 (4734 sprawy na rozprawach i posiedzeniach),
  - od 06 do 19.11.2020 r. - 120 (4463 spraw na rozprawach i posiedzeniach),
  - od 20.11 do 03.12.2020 r. - 143 (1933 sprawy na rozprawach i posiedzeniach),
  - od 04 do 17.12.2020 r. - 246 (6464 spraw na rozprawach i posiedzeniach),
  - od 18 do 31.12.2020 r. - 155 (3690 spraw na rozprawach i posiedzeniach).
- Łącznie za powyższy okres były to 3740 sprawy.

Wykaz spraw od 03.07 do 08.10.2020 r.⁷

Nazwa sądu	Sprawy na rozprawach i posiedzeniach	Sprawy w trybie wideokonferencji
Sąd Apelacyjny w Rzeszowie	553	30
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Przemyślu	6676	192
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu	6758	81
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Rzeszowie	11 595	914
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Krośnie	9055	310
Łącznie sądy w apelacji rzeszowskiej	34 547	1 527

⁷ Źródło: jw.

Wykaz spraw od 02.07 do 07.10.2021 r.⁸

Nazwa sądu	sprawy na rozprawach i posiedzeniach	Sprawy w trybie wideokonferencji
Sąd Apelacyjny w Rzeszowie	387	70
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Krośnie	6 726	411
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu	5 513	210
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Rzeszowie	10 153	794
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Przemyślu	4751	432
Łącznie sądy w apelacji rzeszowskiej	27 530	1953

Wykaz spraw 01.07 do 30.09.2022 r.⁹

Nazwa sądu	Sprawy na rozprawach i posiedzeniach	Sprawy w trybie wideokonferencji
Sąd Apelacyjny w Rzeszowie	458	77
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Krośnie	5586	514
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu	4980	306
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Rzeszowie	8650	966
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Przemyślu	4612	555
Łącznie sądy w apelacji rzeszowskiej	24286	2418

⁸ Źródło: jw.⁹ Źródło: jw.

Powyższe dane jednoznacznie wskazują, że w okresie początkowym (od lipca do października 2020 r.) rozpoznano 1527 spraw w trybie wideokonferencji. Rok później w analogicznym okresie tych spraw już było prawie 2000, bo 1953, zaś trzy lata później w analogicznym okresie rozpoznano w tym trybie spraw 2418. Zauważyć więc należy, że co roku przyrost dotyczył około 500 spraw rozpoznawanych w trybie wideokonferencji. W sądach apelacji rzeszowskiej wykorzystywane były i są dwie aplikacje, tj. MS Teams i Jitsi, i obie się sprawdzały w praktyce, choć zdecydowanie lepiej oceniane było funkcjonowanie aplikacji MS Teams, zwłaszcza przy wielości uczestników spotkania. Ponadto niewątpliwym walorem tej aplikacji był fakt, że sędzia przewodniczący ma podgląd na oczekujących, zaś uczestnicy nie musieli się ponownie logować¹⁰.

Wykaz spraw od 31.12 do 30.06.2022 r.¹¹

Nazwa sądu	Sprawy na rozprawach i posiedzeniach	Sprawy w trybie wideokonferencji
Sąd Apelacyjny w Rzeszowie	1265	292
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Krośnie	15 415	1244
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu	12 901	757
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Rzeszowie	23 143	3327
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Przemyślu	13 626	1948
Łącznie sądy w apelacji rzeszowskiej	66 350	7568

¹⁰ Źródło: jw.

¹¹ Źródło: jw.

Wykaz spraw Od 01.01 do 30.06.2023 r.¹²

Nazwa sądu	Sprawy na rozprawach i posiedzeniach	Sprawy w trybie wideokonferencji
Sąd Apelacyjny w Rzeszowie	1949	314
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Krośnie	13 578	1741
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Tarnobrzegu	12 706	994
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Rzeszowie	27 082	3375
Razem sądy okręgu Sądu Okręgowego w Przemyślu	40 847	1193
Łącznie sądy w apelacji rzeszowskiej	96 162	7617

Powyższe dane jednoznacznie świadczą o tym, że rozprawy zdalne na trwałe wpisały się w funkcjonowanie sądów. Stosunek rozpoznawanych spraw na rozprawach i posiedzeniach, tj. 96 162 do spraw rozpoznawanych w trybie wideokonferencji – 7 617 (za okres ostatni okres sprawozdawczy 01.01-30.06.2023) w apelacji rzeszowskiej jednoznacznie wskazuje na stałą tendencję wzrostową rozpoznawania spraw w trybie wideokonferencji. Porównując zaś początki obowiązywania regulacji umożliwiającej rozpoznawanie sądom spraw w trybie wideokonferencji, można zaobserwować prawdziwą ewolucję w tym zakresie, albowiem chociażby w okresie 03.07-08.10.2020 spraw rozpoznanych w trybie wideokonferencji w apelacji rzeszowskiej było jedynie 1527, rok później w podobnym okresie tych spraw już było 1953, zaś dwa lata później – 2418. Co ciekawe, w okresie 01.01-30.06.2023 r. spraw rozpoznawanych w trybie wideokonferencji w sądach rejonowych w okręgu krośnieńskim było 851, w Sądzie Okręgowym w Krośnie – 890, w sądach rejonowych w okręgu tarnobrzesckim było 528, w Sądzie Okręgowym w Tarnobrzegu – 466, w sądach rejonowych okręgu rzeszowskiego – 1651, w Sądzie Okręgowym w Rzeszowie – 1724, w sądach rejonowych okręgu przemyskiego – 509, w Sądzie Okręgowym w Przemyślu – 684¹³, co wskazuje, iż wyraźnej dysproporcji w tym zakresie nie ma, a niewątpliwie utrzymuje się stała tendencja wzrostowa w tym zakresie. Niewątpliwie także upowszechnienie rozpraw zdalnych spowodowało, że zarówno strony, jak

¹² Źródło: jw.

¹³ Źródło: jw.

i sądy nauczyły się tej formy procedowania, co z kolei wpisuje się w nieuchronną cyfryzację wymiaru sprawiedliwości. Minusy rozpraw zdalnych to przede wszystkim problemy techniczne, brak umiejętności obsługiwanie programów do rozpraw zdalnych przez osoby wezwane (zwłaszcza osoby starsze), jak też kwestie związane z niezachowaniem odpowiednich warunków przesłuchania, które mogą być odczytywane w kategoriach uchybienia godności sądu (łączenie się na rozprawę przez fachowego pełnomocnika z samochodu, spożywanie przez strony posiłków w trakcie rozpraw). Powyższe nie da się pogodzić z powagą prowadzonych spraw i szacunkiem dla uczestników postępowań.

Pomimo tego, że pierwotnie przepisy regulujące rozprawy zdalne miały obowiązywać przez okres jednego roku po odwołaniu stanu zagrożenia epidemicznego, czyli do 30.06.2024 r., ustawodawca zdecydował o ich umieszczeniu w ustawie Kodeks postępowania cywilnego. Powyższe nastąpiło w oparciu o ustawę z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych ustaw¹⁴ poprzez zmianę art. 151 k.p.c. Zgodnie z paragrafem 2 tegoż artykułu, przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość (posiedzenie zdalne), jeżeli nie stoi temu na przeszkodzie względ na charakter czynności, które mają być dokonane na posiedzeniu, a przeprowadzenie posiedzenia zdalnego zagwarantuje pełną ochronę praw procesowych stron i prawidłowy tok postępowania. W takim przypadku na sali sądowej przebywają sąd i protokolant, a pozostałe osoby uczestniczące w posiedzeniu nie muszą przebywać w budynku sądu prowadzącego postępowanie. Zapis obrazu i dźwięku z czynności procesowych odbywających się na sali sądowej przekazuje się do miejsca przebywania tych uczestników posiedzenia, którzy zgłosili zamiar zdalnego udziału w posiedzeniu sądu, oraz z miejsca przebywania tych uczestników posiedzenia do budynku sądu prowadzącego postępowanie. Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia zdalnego z urzędu lub na wniosek osoby, która ma uczestniczyć w posiedzeniu i wskazała adres poczty elektronicznej. Termin złożenia wniosku wynosi 7 dni od dnia doręczenia zawiadomienia albo wezwania na posiedzenie. Zarządzając przeprowadzenie posiedzenia zdalnego, przewodniczący może zastrzec, że określona osoba weźmie udział w posiedzeniu zdalnym poza budynkiem sądu prowadzącego postępowanie, jeżeli będzie przebywać w budynku innego sądu. O treści zarządzeń, o których mowa w zdaniach poprzedzających, w tym zmierzających do przeprowadzenia dowodu w sposób zdalny, o odmowie uwzględnienia wniosku lub zmianie zarządzeń w tym przedmiocie informuje się w sposób przewidziany w art. 149¹. Przewodniczący może zarządzić, że osoba pozbawiona wolności będzie uczestniczyć w czynnościach procesowych wyłącznie w ramach posiedzenia zdalnego. W takim

¹⁴ Dz. U. z 2023 r. poz. 1860.

przypadku w miejscu przebywania tej osoby bierze udział w posiedzeniu zdalnym przedstawiciel administracji zakładu karnego lub aresztu śledczego, pełnomocnik, jeżeli został ustanowiony, oraz tłumacz, jeżeli został powołany. Przepis powyższy stosuje się odpowiednio do osób objętych postępowaniem terapeutycznym na podstawie odrębnych przepisów. Wzywając na posiedzenie zdalne, informuje się jego uczestników o możliwości stawiennictwa na sali sądowej lub zgłoszenia zamiaru zdalnego udziału w posiedzeniu, a także poucza się, że zamiar ten należy zgłosić najpóźniej na 3 dni robocze przed wyznaczonym terminem posiedzenia. Obowiązek zgłoszenia zamiaru zdalnego udziału w posiedzeniu nie dotyczy osoby pozbawionej wolności. Powyższe stosuje się odpowiednio do uczestników zgłaszających swój udział w posiedzeniu w charakterze publiczności lub osób zaufania. Czynności procesowe dokonane w trakcie posiedzenia zdalnego przez strony i innych uczestników przebywających poza salą sądu prowadzącego postępowanie są skuteczne, chyba że ustawa wymaga ich dokonania w formie pisemnej.

Osoba biorąca udział w posiedzeniu zdalnym przebywająca poza budynkiem sądu jest zobowiązana poinformować sąd o miejscu, w którym przebywa, oraz dołożyć wszelkich starań, aby warunki w miejscu jej pobytu licowały z powagą sądu i nie stanowiły przeszkody do dokonania czynności procesowych z jej udziałem. W razie odmowy podania wskazanej informacji lub jeżeli zachowanie tej osoby budzi uzasadnione wątpliwości co do prawidłowego przebiegu czynności dokonanych zdalnie z jej udziałem, sąd może wezwać tę osobę do osobistego stawiennictwa na sali sądowej. Minister Sprawiedliwości podaje, w drodze obwieszczenia, na stronie podmiotowej Biuletynu Informacji Publicznej informacje o standardach technicznych oprogramowania i wymaganiach sprzętowych niezbędnych do uczestniczenia w posiedzeniu zdalnym. Zmiana dotyczy także art. 154 regulującego wstęp na posiedzenie przy drzwiach zamkniętych, albowiem dodano zdanie, że przepisów o posiedzeniu zdalnym nie stosuje się, chyba że wszyscy uczestnicy czynności przebywają w budynkach sądowych. Powyższe oznacza, że rozprawa przy drzwiach zamkniętych może się odbyć jedynie w formie wideokonferencji przeprowadzonej przy użyciu urządzeń sądowych. Należy także pamiętać o tym, że ustawą z dnia 9 marca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych innych ustaw¹⁵ wprowadził w art. 205⁵ § 2 k.p.c., zgodnie z którym posiedzenie przygotowawcze odbywa się według przepisów o posiedzeniu niejawnym. Z uwzględnieniem przepisów niniejszego rozdziału, przewodniczący może prowadzić posiedzenie przygotowawcze w taki sposób, jaki uzna za właściwy, a jeżeli przyczyni się to do osiągnięcia celów tego posiedzenia, przestrzeganie przepisów o posiedzeniach sądu nie jest konieczne. Przewodniczący może zarządzić przeprowadzenie posiedzenia jawnego przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających jego przeprowadzenie na odległość,

¹⁵ Dz. U. z 2023 r. poz. 614.

z jednoczesną transmisją obrazu i dźwięku. W takim przypadku uczestnicy postępowania nie muszą przebywać w budynku sądu.

Zmiany w stosunku do przepisów ustawy o COVID-19 polegają w praktyce przede wszystkim na tym, że – mimo wyznaczenia rozprawy zdalnej – strona może doprowadzić do przesłuchania świadka lub biegłego w formie stacjonarnej, na sali sądowej¹⁶, co wynika wyraźnie z art. 235§ 2 k.p.c.¹⁷. Zgodnie z jego brzmieniem, jeżeli charakter dowodu się temu nie sprzeciwia, sąd orzekający może postanowić, że jego przeprowadzenie nastąpi przy użyciu urządzeń technicznych umożliwiających dokonanie tej czynności na odległość, a więc sąd może przeprowadzić dowód na posiedzeniu zdalnym także z urzędu. Z dodanego przez art. 1 pkt 10 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. zmieniającej nin. ustawę Kodeks postępowania cywilnego z dniem 25 marca 2024 r. art. 263¹ k.p.c.¹⁸ strona może sprzeciwić się przesłuchaniu świadka poza salą sądową w ramach posiedzenia zdalnego, nie później jednak niż w terminie 7 dni od dnia uzyskania informacji o zamiarze przeprowadzenia dowodu w taki sposób. W razie skutecznego wniesienia sprzeciwu sąd wzywa świadka do osobistego stawiennictwa na sali sądowej. Z brzmienia tegoż przepisu należy wyprowadzić wniosek, że po pierwsze strona nie musi podawać przyczyn swojego sprzeciwu w tym zakresie, a po drugie sprzeciw ten wiąże sąd, skoro ma obowiązek wezwać świadka do osobistego stawiennictwa na sali sądowej.

W odniesieniu do pojawiającego się czasami zarzutu, iż poszanowanie prawa do obrony sprowadza się do zapewnienia osobistego uczestnictwa w każdej rozprawie przywołać w tym zakresie należy postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23.08.2022 r., I CSK 1557/22, w myśl którego:

Poszanowanie prawa do obrony nie zawsze wymaga zapewnienia stronom możliwości osobistego uczestniczenia w każdej rozprawie, zwłaszcza gdy osoba, choćby odbywająca karę w zamkniętym zakładzie karnym, przedstawiła sądowi obszernie swoje stanowisko na wcześniejszym etapie postępowania oraz w apelacji i jest to, w ocenie sądu, wystarczające dla dokonania merytorycznej kontroli apelacyjnej orzeczenia sądu pierwszej instancji¹⁹.

Analiza rozwiązań prawnych obowiązujących w tym zakresie w zestawieniu z danymi odnoszącymi się do wszystkich sądów apelacji rzeszowskiej niewątpliwie wskazuje, że pierwotne rozwiązania, które miały charakter czasowy na trwałe

¹⁶ M. Dziurda, *Rozprawy zdalne po nowelizacji KPC*, LEX/el. 2023, <https://sip.lex.pl/#/publication/470209331/dziurda-marcin-rozprawy-zdalne-po-nowelizacji-kpc?keyword=rozprawy%20zdalne&cm=SREST> [dostęp: 08.11.2023].

¹⁷ Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. - Kodeks postępowania cywilnego (t.j. Dz. U. z 2023 poz.1550), dalej jako: k.p.c.

¹⁸ Dz. U. z 2023 r. poz. 1860.

¹⁹ Postanowienie SN z 23.08.2022 r., I CSK 1557/22, LEX nr 3411406, <https://sip.lex.pl/#/jurisprudence/523505102/1/i-csk-1557-22-kryteria-oczywistej-zasadnosci-przyjecia-skargi-kasacyjnej-do-rozpoznania...?keyword=rozprawy%20zdalne&cm=SREST> [dostęp: 13.11.2023].

weszły do procedury cywilnej. Zarówno strony, jak i sądy dostrzegają zalety zadane-
go procedowania, zwłaszcza wówczas, kiedy dotyczy to konieczności przesłuchiwania
stron, świadków, czy biegłych z odległych stron kraju. Z całą pewnością przesłuchanie
świadka na piśmie może być tutaj także dużym ułatwieniem, niemniej jednak prze-
słuchanie na piśmie daje jeszcze mniejsze możliwości oceny wiarygodności świadka,
niż przesłuchanie zdalne. Jest to niewątpliwie rozwiązanie znacząco ułatwiające pro-
wadzenie spraw, a niejednokrotnie przyspieszające postępowanie, choć praktycz-
na przydatność tychże rozwiązań prawnych uwarunkowana jest szeregiem kwestii
technicznych, w tym odpowiedniego sprzętu komputerowego zarówno sądów, jak
i uczestników postępowania oraz rodzaju aplikacji wykorzystywanych do prowadze-
nia wideokonferencji zapewniających bezpieczeństwo danych przesyłanych za po-
mocą aplikacji. Rozwiązania te są wyrazem nieuchronnej cyfryzacji sądów.

BIBLIOGRAFIA

AKTY NORMATYWNE:

1. Ustawa z dnia 17 listopada 1964 r. Kodeks postępowania cywilnego, (t.j. Dz. U. z 2023 r. poz. 1550).
2. Ustawa z dnia 28 maja 2021 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego oraz niektórych
innych ustaw (Dz. U. z 2021 r. poz. 1090).
3. Ustawa z dnia 14 maja 2020 r. o zmianie niektórych ustaw w zakresie działań osłonowych w związku
z rozprzestrzenianiem się wirusa SARS-CoV-2, (Dz. U. z 2020 r. poz. 875).
4. Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy – Kodeks postępowania cywilnego, ustawy – Prawo
o ustroju sądów powszechnych, ustawy – Kodeks postępowania karnego oraz niektórych innych
ustaw (Dz. U. z 2023 r. poz. 1860).

LITERATURA:

1. Biała M., *Rozprawy zdalne w postępowaniu cywilnym*, LEX/el. 2021. <https://sip.lex.pl/#/publication/470156356/biala-monika-rozprawy-zdalne-w-postepowaniu-cywilnym?keyword=rozprawy%20zdalne&cm=SFIRST>.
2. Dziurda M., *Rozprawy zdalne po nowelizacji KPC*, LEX/el. 2023 <https://sip.lex.pl/#/publication/470209331/dziurda-marcin-rozprawy-zdalne-po-nowelizacji-kpc?keyword=rozprawy%20zdalne&cm=SREST>.

ORZECZNICTWO:

1. Postanowienie SN z 23.08.2022 r., I CSK 1557/22, LEX nr 3411406. <https://sip.lex.pl/#/jurisprudence/523505102/1/i-csk-1557-22-kryteria-oczywistej-zasadnosci-przyjecia-skargi-kasacyjnej-do-rozpoznania...?keyword=rozprawy%20zdalne&cm=SREST> [dostęp: 13.11.2023].

INNE ŹRÓDŁA:

Opracowania własne na podstawie danych Sądu Apelacyjnego w Rzeszowie.

Remote Hearings in a Civil Court

SUMMARY

The aim of the article is to present legal solutions that provide for remote hearings of civil cases, which were in fact brought on by the need to hear cases during the outbreak of the COVID-19 pandemic. It were the conditions prevailing at that time and virus transmission through human-to-human contact that forced and accelerated digitization of courts, thus enabling hearings and meetings to be conducted by videoconference. The temporal nature of these solutions further supported by positive practical data resulted in the introduction of remote court hearings permanently into the Code of Civil Procedure. The article presents the author's own research in this area from the beginning of the introduction of the aforementioned legal solutions up to the last reporting period in all courts in the Rzeszów appellate area.

Keywords: conducting hearings and public sessions using remote means of communication, remote court proceedings, videoconferencing